

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
4021-23

meddelad i Stockholm den 10 oktober 2024

KLAGANDE

Försäkringskassan
103 51 Stockholm

MOTPART

Skara Tandvård Hussein Monati AB, 556996-1567
Korallvägen 14
549 49 Skövde

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Sundsvalls dom den 16 maj 2023 i mål nr 3217-21

SAKEN

Statligt tandvårdsstöd

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

1. Tandvårdsersättning lämnas till vårdgivare i enlighet med lagstiftningen om statligt tandvårdsstöd. Tandvårdsersättningen är ett högkostnadsskydd för patienter med tandvårdskostnader som överstiger ett visst karensbelopp.
2. Det är inte alla tandvårdsåtgärder som ger rätt till ersättning. Det kan alltså finnas vård som patienten väljer, och som vårdgivaren utför enligt vetenskap

och beprövad erfarenhet, men som faller utanför det statliga tandvårdsstödet. Bestämmelser om vilka tandvårdsåtgärder som kan berättiga till ersättning och under vilka förutsättningar ersättning kan lämnas för åtgärderna finns i föreskrifter som meddelas av Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

3. Skara Tandvård Hussein Monati AB fick statligt tandvårdsstöd av Försäkringskassan för ett antal tandvårdsåtgärder som hade utförts på en patient. Det handlade om utdragning av tänder i underkäken och om åtgärder till följd av att underkäken blev helt tandlös efter utdragningarna. Vid en efterhandskontroll av de utförda åtgärderna konstaterades att utdragningen av tre av tänderna inte berättigade till ersättning enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter, och Försäkringskassan beslutade därför att kräva tillbaka den delen av ersättningen. Detta beslut fick laga kraft.
4. Försäkringskassan beslutade emellertid också att kräva tillbaka den delen av ersättningen som avsåg åtgärder till följd av att underkäken blivit helt tandlös efter utdragningarna (tillstånd 5001 enligt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter). Försäkringskassan gjorde gällande att eftersom utdragningarna av tre tänder inte hade godtagits som ersättningsberättigande kunde inte heller en efterföljande behandling av en helt tandlös underkäke godtas.
5. Tandvårdsbolaget överklagade beslutet till Förvaltningsrätten i Umeå som upphävde återkravet. Förvaltningsrättens motivering var att det i föreskrifterna inte finns någon bestämmelse som innebär att tillstånd 5001 förutsätter att utdragningarna av tänderna i sig varit ersättningsberättigande enligt föreskrifterna.
6. Försäkringskassan överklagade förvaltningsrättens beslut att upphäva återkravet till Kammarrätten i Sundsvall, som avlog överklagandet med i huvudsak samma motivering som förvaltningsrätten.

YRKANDEN M.M.

7. *Försäkringskassan* yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska fastställa *Försäkringskassans* beslut om återkrav. Myndigheten anför att en utdragning av tänder utanför tandvårdsstödet underminerar de dokumentationskrav som finns, genom att vårdgivaren och patienten kan gå förbi dessa och dra ut tänder utanför tandvårdsstödet för att sedan behandla den efterföljande tandlösheten inom stödet.
8. *Skara Tandvård Hussein Monati AB* anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen**

9. Frågan är om den efterföljande tandvården för att åtgärda ett medicinskt tillstånd, som har uppkommit till följd av en behandling som har bedömts inte vara ersättningsberättigande, kan ge rätt till ersättning från det statliga tandvårdsstödet.

Rättslig reglering m.m.

10. Enligt 1 kap. 3 § första stycket lagen (2008:145) om statligt tandvårdsstöd lämnar *Försäkringskassan* statligt tandvårdsstöd för förebyggande tandvård och för tandvård som patienten behöver och som syftar till att åstadkomma frihet från smärta och sjukdomar, förmåga att äta, tugga och tala utan större hinder, eller ett utseendemässigt godtagbart resultat. Tandvården ska enligt andra stycket syfta till att så långt som möjligt bevara munnens vävnader, och behandlingens kvalitet och hållbarhet ska vägas mot kostnaderna. Av tredje stycket framgår att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, meddelar föreskrifter om vilka tandvårdsåtgärder som kan berättiga till ersätt-

ning enligt lagen och under vilka förutsättningar ersättning kan lämnas för åtgärderna (ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder).

11. Av 4 kap. 2 § första stycket framgår att Försäkringskassan, om en vårdgivare har fått ersättning med ett för högt belopp, får kräva tillbaka den ersättning som felaktigt har betalats ut.
12. Enligt 2 § förordningen (2008:193) om statligt tandvårdsstöd får Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket meddela föreskrifter om vilka tandvårdsåtgärder som kan berättiga till ersättning enligt lagen om statligt tandvårdsstöd och under vilka förutsättningar ersättning kan lämnas för åtgärderna (ersättningsberättigande tandvårdsåtgärder).
13. Dessa föreskrifter finns i Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd (TLVFS 2008:1) om statligt tandvårdsstöd. Under den i målet aktuella ersättningsperioden gällde författningen i de lydelse som framgår av HSLF-FS 2017:39 och 2018:23.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

14. Bestämmelserna i 1 kap. 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd slår fast en övergripande prioritering för tandvårdsstödet och bildar utgångspunkten för definitionen av ersättningsberättigande tandvård (prop. 2007/08:49 s. 59).
15. Av förarbetena framgår att vårdgivaren inte ska behöva göra några avvägningar om vad som ska vara ersättningsberättigande tandvård i en faktisk behandlingssituation direkt utifrån principerna i 1 kap. 3 §. Principerna ska i stället få genomslag vid utarbetandet av de detaljerade bestämmelserna om vilka tandvårdsåtgärder som ska vara ersättningsberättigande för olika diagnoser och tillstånd (a. prop. s. 61 och 161).

16. De detaljerade bestämmelserna om vilka tandvårdsåtgärder som kan berättiga till ersättning och under vilka förutsättningar ersättning kan lämnas för åtgärderna finns i Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets föreskrifter och allmänna råd om statligt tandvårdsstöd.
17. I föreskrifterna anges inte att det är ett villkor för ersättning för behandling av det medicinska tillståndet 5001 (helt tandlös underkäke) att utdragningen av tänderna i sig varit ersättningsberättigande enligt föreskrifterna.
18. Försäkringskassan har alltså inte haft författningsstöd för att kräva tillbaka utbetald tandvårdsersättning för de åtgärder som föranleddes av tillstånd 5001. Överklagandet ska därmed avslås.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Kristina Ståhl,
Leif Gäverth, Mats Anderson och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sara Arya.